

DERLEME

REVIEW

CBU-SBED, 2020, 7(1): 84-95

İnfertilite Stresi ile Bireysel Baş Etme Yöntemleri: Bir Sistemik Derleme

Methods of Individual Coping with Infertility Stress: A Systematic Review

Büşra Yılmaz^{1*}, Nevin Şahin²

¹İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

e-mail: ylmzbsr678@gmail.com, nevinshahin34@yahoo.com

Orcid: 0000-0001-6937-5351

*Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Büşra Yılmaz¹

Gönderim Tarihi / Received: 06.11.2019

Kabul Tarihi / Accepted: 02.09.2020

DOI: 10.34087/cbusbed.583933

Öz

İnfertilite bireylerde/çiftlerde biyolojik, psikolojik, sosyo-kültürel, ekonomik ve etik açıdan birçok probleme sebep olmaktadır. Bir kriz durumu olan infertilite, sosyal izolasyona, damgalanmaya, evlilik ilişkilerinde bozulmaya, psikolojik sorunlara ve strese sebep olur. Strese sebep olan durum karşısında bazı baş etme yöntemlerinin kullanılması kabul görmüş bir tutumdur. Bu sebeple infertilite stresiyle baş etmede etkili baş etme yöntemlerinin kullanılması önemlidir. Bu sistemik derlemede infertilite stresi ile baş etmede kullanılan bireysel baş etme yöntemlerini içeren çalışmaların sonuçlarını incelemek amaçlanmıştır. Sistemik derlemeye dâhil etme kriterleri; infertilite stresiyle bireysel baş etme yöntemlerini inceleyen çalışma olması, araştırma makalesi [nicel/nitel] olması, yayın dilinin İngilizce olması, son beş yılda yayınlanan araştırma olması, tam metnine ulaşılabilen ve derleme olmayan çalışma olmasıdır. Derlemeye dâhil etme kriterlerini sağlayan on altı çalışmanın dördü tanımlayıcı, sekizi kesitsel tanımlayıcı, biri ilişki arayıcı, biri nitel, biri ilişki arayıcı ve nitel, biri tanımlayıcı ve derinlemesine görüşme tasarımı tipindedir. Çalışmalar incelendiğinde; infertil bireylerin stres ile başa çıkmada çeşitli baş etme yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Din ve maneviyata yönelme, sosyal izolasyon, durumu yok sayma ve dikkati başka yöne çekme girişimlerinin en fazla kullanılan yöntemler olduğu sonucuna varılmıştır. Sağlık bakım vericileri infertil bireyleri/çiftleri bütünsel bir yaklaşımla değerlendirmeli ve infertilite stresiyle baş etmelerine yardımcı olacak bir yaklaşımda olmalıdır.

Anahtar kelimeler: İnfertilite, stres, bireysel, başa çıkma

Abstract

Infertility causes many problems in biological, psychosocial, economic, ethical and cultural issues in individuals/couples. Infertility, which is a crisis situation, causes social isolation, stigmatization, deterioration in marital relations, psychological problems and stress. The use of some coping methods in the face of stress is accepted. Therefore, it is important to use effective coping methods to cope with infertility stress. In this systematic review, it was aimed to examine the results of the studies including individual coping methods used to cope with infertility stress. Inclusion criteria in systematic review; The purpose of this study is studying the individual coping methods with infertility stress, having a research paper [quantitative/qualitative], having a publication language in English and a research published in the last five years and also to be able to reach the full text and not to compile. Four of the sixteen studies that included the inclusion criteria in the review were descriptive, eight were cross-sectional descriptors, one was relational, one was qualitative, one was relational and one was qualitative, one was descriptive and one was in-depth interview design. When the studies are examined; infertile individuals used various methods of coping with stress. It has been concluded that attempts towards religion and spirituality, social isolation, ignoring the situation and attracting attention are the most commonly used methods. Health care providers should evaluate infertile individuals/couples with a holistic approach and should take an approach to help them cope with infertility stress.

Keywords: Infertility, stress, individual, coping

1. Giriş

İnfertilite, bir yıl veya daha uzun süre düzenli korunmasız cinsel ilişkiye rağmen gebeliğin oluşmaması olarak tanımlanmaktadır [1]. İnfertilite prevalansı toplumdan topluma değişse de dünya genelinde 80 milyondan fazla kişinin infertiliteden etkilendiği tahmin edilmektedir [2]. Türkiye’de ise evli çiftlerin %10-20’sinin infertiliteden etkilendiği bilinmektedir [3]. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü) 2013 ve 2018 yılı verilerine göre, 15-49 yaş arasında hiç çocuğu olmayan ve çocuk sahibi olmasının mümkün olmadığını belirten evli kadınların oranı %4 iken, en az bir doğum sonrası infertilite oranı 2013 yılında %11,2; 2018 yılında %12 olarak belirlenmiştir [4].

Çiftin hayatını tehdit eden bir sağlık sorunu olmamasına rağmen, etkilendiği bireyin ruhsal durumunu ve yaşam kalitesini olumsuz etkilemesi sebebiyle sağlıklı yaşamı olumsuz etkilemektedir [2]. Tıbbi ve psikososyal sorunları beraberinde getiren, kültürel ve dinsel yönleri olan, bireyi beklenmeyen stresörlerle karşılaştıran infertilite, yaşamı değiştiren bir deneyimdir. Üremeye yardım amacıyla uygulanan tetkik ve tedaviler çift için büyük bir psikolojik ve ekonomik yük oluşturur. Literatürde infertil bireylerde fertil bireylere göre %60 oranında daha fazla kaygı, depresyon ve psikiyatrik sorunların olabileceği bildirilmiştir [5]. Olumsuz sonuçlanan tedavilerden sonra infertil birey toplumsal damgalanma, cinsellikle ilgili başarısızlık ve yetersizlik duyguları yaşayabilir. Bu sebeplerden dolayı infertilite tanısı, çiftlerde nasıl başa çıkılabileceği bilinmeyen bir kriz durumu oluşturur [6].

Her bireyin umulmadık bir olay karşısında sergilediği tepki farklı olacağı gibi, infertil bireyin de infertilite tanılama ve tedavi sürecine vereceği tepki ve kriz yönetimi farklı olacaktır. İnfertilite sorunu çoğunlukla çiftin birinde veya her ikisinde önemli bir stres kaynağı oluşturmaktadır. Stres infertil kadın ve erkeği farklı yönlerde etkilemekle birlikte çiftin ilişkisi üzerinde de olumsuz bir etkiye sebep olabilmektedir. Bunun yanı sıra stres, infertilite tedavisini olumsuz etkileyebileceği gibi, uygulanacak tedavi de stres faktörü olabilmektedir [7]. Stres veren durumların olumsuz etkilerini minimize indirmek veya tamamen yok etmek için bazı baş etme yöntemlerinin kullanılması kabul görmüş tutumdur. Başa Elektronik arama ile saptanan ilgili tüm yazıların başlık ve özetleri araştırmacılar tarafından incelendi. Eğer başlık ya da özet yeterince anlaşılır değil ise, çalışmanın dâhil edilme kriterlerine uyup uymadığının anlaşılabilmesi için tam metni incelendi. Elde edilen çalışmalardan, araştırma makalesi [nicel/nitel] olan araştırmalar incelemeye dâhil edildi. Sistematik derlemeye dâhil edilmeyen çalışmaların dâhil edilmeme nedenleri de kayıt edildi (Şekil 1). Sistematik derlemeye dâhil edilen 16756 (Google Scholar: 16200; Pubmed: 45; Cochrane: 16; Science Direct:453; Scopus:42) çalışmadan inceleme dışında tutulma kriterleri dikkate alınınca 16739 kaynak elenmiş ve sistematik inceleme

çıkma yöntemleri bireyin stres etkenleri ile baş etme yeteneğine yardımcı olan, kriz anlarında bireyin direnme amacıyla gösterdiği biyolojik, psikolojik ve davranışsal tepkilerin bütünüdür. Bu baş etme yöntemleri öğrenme ya da deneyimler yoluyla edinilir. Kullanılan baş etme yöntemi kadın ve erkekte farklıdır [8]. Bunun bilincinde olmayan çiftler, birbirinin davranışlarını yanlış yorumlayabilir. Tedavinin olumlu sonuçlanmadığı durumlarda üzüntü, öfke, yorgunluk ve umutsuzluk ile eşler birbirini suçlayıcı tutum sergileyebilir. Bu olumsuz durumun yaşanmaması için, çiftlere tedavi süresince sorunlarla başa çıkmada farklı yöntemlerinin olabileceği konusunda bilgi verilmelidir. İnfertil bireylerde strese yönelik yapılan psikolojik destek girişimleri ile çiftlerin baş etme gücünü arttırmalıdır. İnfertilite ekibi içinde yer alan sağlık profesyonellerinin yaklaşımları infertil bireyin stresini azaltıcı ve etkili başa çıkma yöntemlerini kullanmalarını artırıcı yönde olmalıdır. Bu sistematik derlemenin amacı infertilite stresi ile başa çıkmada kullanılan bireysel baş etme yöntemlerini içeren çalışmaların sonuçlarını derleyerek incelemektir.

2. Materyal ve Metot:

Bu çalışma infertilite stresi ile başa çıkmada kullanılan bireysel baş etme yöntemlerini içeren çalışmaların sonuçlarını belirlemek amacıyla yapılmış bir sistematik derlemedir.

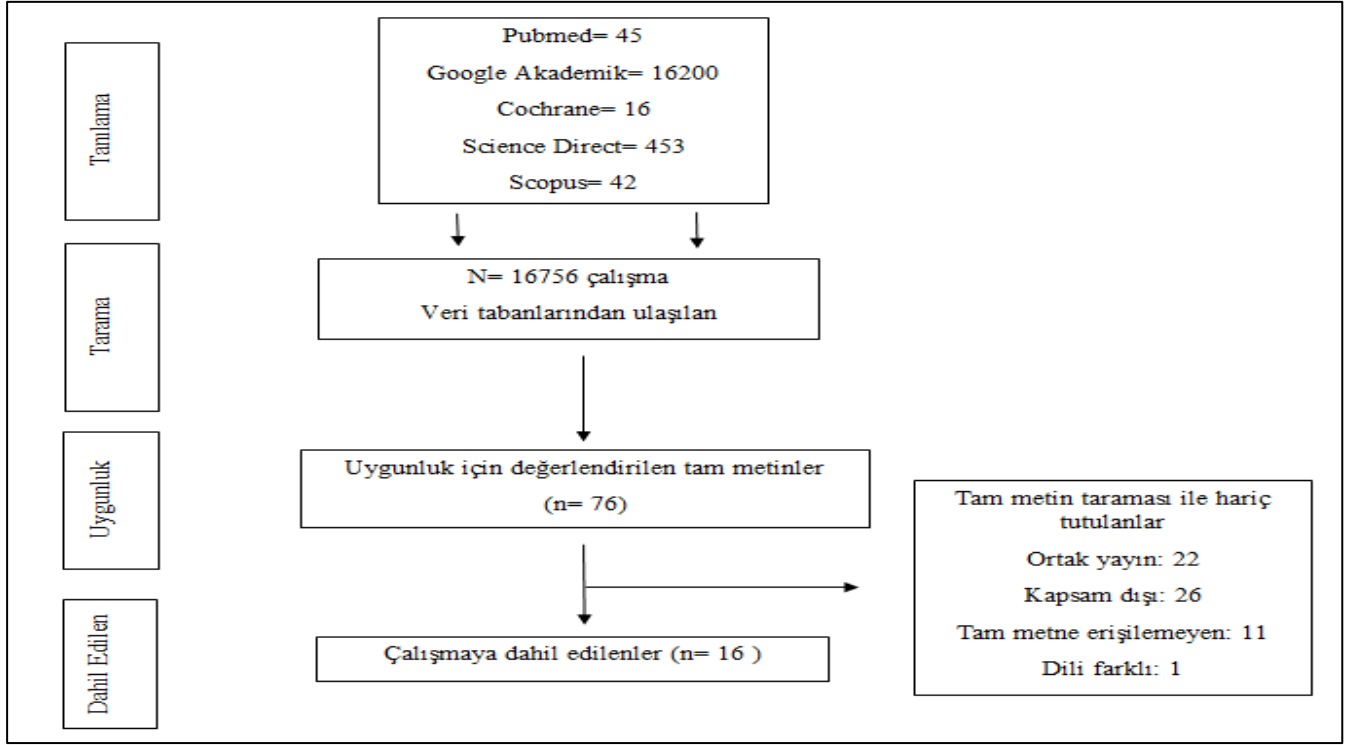
Literatür taramayı yönlendiren araştırma soruları,

1. İnfertilite stresiyle başa çıkmada infertil kadınların kullandıkları bireysel baş etme yöntemleri nelerdir?
2. İnfertilite stresiyle başa çıkmada infertil erkeklerin kullandıkları bireysel baş etme yöntemleri nelerdir?
3. İnfertilite stresiyle başa çıkmada infertil çiftlerin kullandıkları baş etme yöntemleri nelerdir?

2.1 Literatür Tarama

Literatür taraması, son beş yılda yapılan çalışmaları içeren, “PubMed, Google Scholar, Cochrane, Science Direct, Scopus”, veri tabanlarında yapılmıştır. “infertility”, “individuals coping”, “stress” anahtar sözcükleri kullanılarak, 2014-2019 yılları arasında konu ile ilgili yayınlar geriye dönük olarak taranarak 01-28 Mart 2019 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Veri tabanlarında ve anahtar kelimelerin seçilmesinde konu ile ilgili bütün çalışmalara ulaşmak hedeflendi. İçin on altı çalışmanın tam metinleri kaynak olarak alındı. Seçilen makalelerin her biri infertilite stresiyle başa çıkmada kullanılan bireysel baş etme yöntemleri ile ilgili araştırmaları kapsamaktadır.

Bu sistematik derlemeye dâhil etme kriterleri; infertilite stresiyle bireysel baş etme yöntemlerini inceleyen çalışma olması, araştırma makalesi (nicel/nitel) olması, yayın dilinin İngilizce olması, son beş yılda yayınlanan araştırma olması, tam metnine ulaşılabilen ve derleme olmayan çalışma olmasıdır.

Şekil 1. Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) Akış Şeması

2.2 Veri Analizi

Verilerin analizi için standart bir veri özetleme formu geliştirilmiştir. Veri analizi formunda; Çalışmanın yazarları, yılı ve amacı, çalışma tasarım tipi, örneklem büyüklüğü, çalışmanın bulgu ve sonuçları yer almıştır.

2.3 Çalışmanın Etik Yönü

Çalışmada, örnekleme dâhil edilen araştırma makaleleri erişime açık olan elektronik veri tabanları ve arama motorlarından alındığı için etik izin gerektirmedi. Çalışmanın tüm aşamaları, Helsinki Deklarasyonu'nda yer alan ilkelere uygun olarak gerçekleştirildi.

3. Bulgular

3.1 Çalışma Özellikleri

Bu sistematik inceleme çalışmasında, 2014-2019 yılları arasında yayınlanan ve taramalar sonucu dâhil etme kriterlerine uyan on altı makaleye ulaşıldı. Bu derlemede dâhil edilme kriterlerine uyan on altı çalışma analiz edilmiş ve Tablo 1'de çalışmaların türü, örneklem özellikleri, bulguları ve sonuçları özetlenmiştir. Konu ile ilgili yayınlanmış makalelerin dördü tanımlayıcı, sekizi kesitsel tanımlayıcı, biri ilişki arayıcı, biri nitel, biri ilişki arayıcı ve nitel, biri tanımlayıcı ve derinlemesine görüşme tasarım tipindedir. İnceleme kapsamına alınan on altı çalışmada 2347 infertil kadın ve 1102 infertil erkek olmak üzere toplam 3449 infertil birey yer almıştır.

3.2 Elde Edilen Bulgular

3.2.1 İnfertil Bireylerin En Fazla Rahatsızlık Duyduğu Noktalara İlişkin Bulgular

Dünya çapında infertilite prevalansı tahmini %5-15'tir [9]. Psikososyal, ekonomik ve tıbbi etkileri olan infertilite, bireyler için son derece stresli bir durumdur. Özellikle kadın sebebi infertilitenin birey/çift üzerinde depresyon, endişe, öfke, bilişsel algı düzeyinde değişim gibi etkileri vardır. Ayrıca, çalışmalarda infertilite stresinin tedaviye yanıtta da önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir [10]. Alosaimia ve ark.'nın çalışmasında infertilite sebebi toplumsal psikososyal baskılar sebebiyle erkeklerin %39,7'sinde, kadınların ise %47,3'ünde stres ortaya çıktığı bulunmuştur. Ayrıca erkeklerin çevredeki kişilerden çocuk sahibi olma zamanlarıyla ilgili gelen sorulardan, boşanma ya da tekrar evlenmelerine yönelik önerilerden rahatsızlık duydukları bulunmuştur. Kadınlar ise eşlerinin, kayınvalidelerinin ve toplumun çocuk sahibi olma konusundaki baskıcı tutumlarından, evlilikteki çatışmalardan ortaya çıkan duygusal tükenmeden rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir [9]. Karaca ve Ünsal da yaptıkları nitel görüşmelerde infertil kadınların en fazla sosyal çevrelerinden gelen baskılar sebebiyle olumsuz benlik imajına sahip olduklarını bulmuştur [11].

Tablo 1. Çalışma özelliklerine ilişkin bulgular

Yazar	Yıl	Ülke	Başlık	Araştırma tipi	Örneklem	Bulgular
Dağ ve ark. [23]	2015	Türkiye	The association between coping method and distress in infertile woman: A cross-sectional study from Turkey	Kesitsel tanımlayıcı	131 infertil kadın	“İnfertilite Sıkıntı Ölçeği” ve “Başa Çıkma Envanteri”nin kullanıldığı çalışmada iyimserlik ve sosyal destek arama ile kendine güvenme arasında negatif ilişki bulunmuştur. Ayrıca teslimiyet ve çaresizlik alt boyutları arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde ilişki bulunmuştur. İnfertilite ile olumsuz başa çıkma stratejileri geliştiren kadınların infertilite sıkıntı ölçeği skoru, olumlu başa çıkma stratejileri geliştiren kadınlara göre yüksek bulunmuştur. İnfertilite ile olumlu başa çıkma stratejisi olarak; sosyal destek arama, kendine güven, durumu kabullenme ve iyimser olma ifadeleri yer alırken, olumsuz başa çıkma stratejileri olarak kötümser olma ve kendini çaresiz hissetme ifadeleri yer almaktadır.
Jafarza deh ve ark. [15]	2015	İran	The comparison of coping strategies with stress and marital satisfaction in women on the basis of infertility factor	İlişki arayıcı	İnfertil 50 kadın ve 50 erkek	Kadın faktörlü infertilite sorunu olan kadınlar, erkek faktörlü olan kadınlardan daha fazla "duygusal odaklı" ve "daha az yararlı başa çıkma stratejileri" kullandıkları belirlenmiştir [p<0.001]. Duygusal odaklı başa çıkma stratejilerinde; duygusal ve sosyal destek arama davranışı, olumlu düşünmeye çalışma, kabul etme, inkar etme ve maneviyata yönelme yer almaktadır. Daha az yararlı başa çıkma stratejileri olarak ise; alkol ve uyuşturucuya başvurma, batıl inançlara sahip olma ve olumsuz düşünme bulunmaktadır. Erkek faktörlü infertilite sorunu olan kadınların, kadın faktörlü infertilite sorunu olanlara göre evlilik doyumları yüksek bulunmuştur [p=0.019].
Pedro [21]	2015	Güney Afrika	Coping with infertility: An explorative study of South African women's experiences	Nitel	21 evli infertil kadın	Kadınların infertilite ile başa çıkma stratejileri olarak sosyal geri çekilme, gebe kadınlardan ve çocuklu kadınlardan hem psikolojik hem de fiziksel düzeyde uzak durma davranışı sergiledikleri belirlenmiştir. Psikolojik düzeyde kaçınmak gebelik veya bebekleri düşünmekten kaçınmayı içermektedir. Fiziksel düzeydeki kaçış ise, daha fazla alışveriş yapma, uzun saatler çalışma, her zamankinden daha fazla uyuma ve başka bir şey düşünemeyecek düzeye gelene kadar aktivitelere katılmayı ifade etmektedir.
Karaca ve Ünsal [11]	2015	Türkiye	Psychosocial problems and coping strategies among Turkish women with infertility	Tanımlayıcı ve derinlemesine görüşme	Primer infertilite tanısı almış 118 kadın ve 20-41	Çalışma kadınların karşılaştığı psikososyal sorunlara ve bu sorunların üstesinden gelmeye yarayan yöntemlere ilişkin dokuz ana temayı içermektedir. Bunlar; çocuksuzluk, olumsuz benlik kavramı, algılanan sosyal baskı, algılanan sosyal destek, psikolojik belirtiler, sosyal geri çekilme ve izolasyon, manevi başa çıkma, umudu beslemek/yaşamı yeniden yapılandırmak ve geleneksel yöntemleri benimsemektir.

					yaş arası 24 kadın	İnfertil kadınlarda sosyal baskı ve damgalanmanın yaygın olduğu bulunmuştur. İnfertilitenin kadınların benlik saygısını ve yaşam görüşlerini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Kadınların stresin üstesinden gelmek ve toplumdaki kaçınmak için geleneksel doğurganlık yollarının yanı sıra manevi yöntemleri de kullandıkları bulunmuştur.
Aflakse ir ve Mahdiy ar [16]	2016	İran	The role of religious coping strategies in predicting depression among a sample of women with fertility problems in Shiraz	Tanımlayıcı	İnfertilite kliniğine başvuran 72 kadın	İnfertilite sorunu olan kadınların yaklaşık %30'unun depresyon semptomları yaşadığı bulunmuştur. En sık kullanılan baş etme yöntemi dini başa çıkma stratejisidir. Çalışmada dini başa çıkma yöntemlerinin kullanılması ve başka insanlara yardımda bulunma davranışlarına yönelmenin infertilite stresiyle başa çıkmada etkili olabileceği bulunmuştur.
Yazdan i ve ark. [26]	2016	İran	Studying the relationship between the attitude to infertility and coping strategies in couples undergoing assisted reproductive treatments	Kesitsel tanımlayıcı	Yardımcı üreme tedavisi gören 133 çift	Çalışmada demografik bilgilerden ve infertilite sebeplerinden bağımsız olarak hem kadınlarda hem de erkeklerde infertilite varlığında kendini suçlama davranışı mevcuttur. Ayrıca, infertilite sebebiyle kendini suçlama başa çıkma stratejisinin kullanılması, kadın infertilitesi ile pozitif yönde ilişkiliyken, erkek infertilitesi ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Çalışmada ekonomik ve sosyal koşullardan bağımsız olarak, infertil çiftlerde, infertiliteye yönelik tutumdaki olumsuzluk, çoğunlukla uyumsuz başa çıkma stratejilerinin kullanımı ile ilişkili bulunmuştur.
İsmail ve ark. [22]	2017	Mısır	Coping strategies and quality of life among infertile women in Damanhour city	Kesitsel tanımlayıcı	200 infertil kadın	Kadınların %95.6'sının infertilite ile ilgili her şeyi unutmaya çalışma gibi pasif baş etme mekanizmalarına başvurduğu belirlenmiştir. %47.5'inin infertilite dışında kendilerine başka yaşam hedefleri koydukları belirlenmiştir. %37'sinin gebe ve çocuklu kadınlarla karşılaşmaktan kaçındığı, %15'inin ise diğer infertil kadınlarla görüştiklerinde kendilerini iyi hissettikleri bulunmuştur. Çalışmada infertil kadınların yaşam kalitesi ortalama puanları 59.375 ± 15.7 [0-100] bulunmuştur.
Oti- Boadi ve Asante [17]	2017	Afrika	Psychological health and religious coping of Ghanaian women with infertility	Tanımlayıcı	Yardımcı üreme tedavisi alan 150 evli kadın	İnfertilite ile olumsuz dini başa çıkmanın somatizasyon, depresyon ve kaygı ile anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, olumlu dini başa çıkma ile somatizasyon ve kaygı arasında da pozitif bir ilişki bulunmuştur.
Anokye ve ark. [13]	2017	Afrika	Psychosocial effects of infertility among couples attending St. Michael's Hospital, Jachie-Pranso in	Tanımlayıcı	100 çift	Çalışmada infertilitenin sosyal izolasyona, sözlü veya fiziksel istismara, boşanmalara, umutsuzluğa ve damgalanmaya sebep olduğu bulunmuştur. Çiftlerin baş etmede en fazla infertilite hakkında konuşmadan kaçınma yönünde oldukları ve yok saymaya çalıştıkları belirlenmiştir.

			the Ashanti Region of Ghana			
Alosai mi ve ark. [9]	2017	Suudi Arabistan	Gender differences in perception of psychosocial distress and coping mechanisms among infertile men and women in Saudi Arabia	Kesitsel tanımlayıcı	İnfertilite kliniğine başvuran 206 kadın ve 200 erkek	İnfertiliteye bağlı psikososyal baskılar erkeklerin %39.7'sinde kadınların %47.3 rapor edilmiştir [p=0.123]. Erkekler baba olma zamanlarıyla ilgili baskıcı ve ısrarcı sorulardan, tekrar evlenme ya da boşanma baskısından rahatsızlık duyarken, kadınlar psikolojik ve duygusal tükenme, evlilikte anlaşamama, kayınvalidelerin ya da toplumun tutumları ve kocaların çocuk sahibi olma konusundaki ısrarcı isteklerinden rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. İnfertilite ile başa çıkabilmek için, kadınlar erkeklere göre dini faaliyetlerle daha fazla ilgilenirken, çevresindekilerle sorunları hakkında daha fazla konuştuklarını belirtmişlerdir [p<0.001]. İnfertil bireylerin %50'si problemlerini çözmek için internet üzerinden çözüm bulmaya çalıştıklarını ve erkeklerin %38.5'i ve kadınların %51'i alternatif ilaçlar kullandığını bildirmiştir [p=0.012]. Çalışmada Suudi Arabistan'da infertil bireylerin infertilite ile ilgili birçok psikososyal strese maruz kaldıkları ve cinsiyete ve kültüre özgü infertilite bilgisine dayanarak farklı şekilde baş etme yolları geliştirdikleri bulunmuştur. Ayrıca kadınlar, psikososyal stres tetikleyicilerinden ve eşlerinin çocuk sahibi olma isteklerinden duydukları ısrarcı arzudan önemli ölçüde etkilendiklerini ifade etmişlerdir.
Sormunen ve ark. [18]	2018	İsveç	Infertility-related communication and coping strategies among women affected by primary or secondary infertility	Kesitsel tanımlayıcı	İnfertilite kliniğine başvuran 199 kadın	Çalışmada kadınların çoğunluğunun infertilite ile ilgili sorunlarını yakın arkadaş ve aileleri ile paylaştıkları, bunun dışında kimseyle bu konu hakkında konuşmadıkları bulunmuştur. Ayrıca sekonder infertilite sorunu olanların primer infertilite sorunu olanlara göre bu konu hakkında diğer kişilerle iki kat daha az oranda konuştukları belirlenmiştir. Primer infertilite sorunu olanların %25'inin, sekonder infertilite sorunu olanların %10'unun baş etme stratejisi olarak dikkati dağıtmak için işlerine daha fazla yoğunlaştıkları bulunmuştur.
Mohammadi ve ark. [20]	2018	İran	Coping strategy in infertile couples undergoing assisted reproduction treatment	Kesitsel tanımlayıcı	18 yaş ve üstü 400 infertil çift	Erkeklerin kendini kontrol etme davranış skorları kadınlara göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur [p=0.016]. Kadınların karşılıklı başa çıkma ve eşlerinden uzaklaşma puanları erkeklerden daha düşük olmasına rağmen, sorumluluk kabul etme ve olumlu yeniden yapılandırma puanları istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmamasına rağmen daha düşük bulunmuştur [p>0.05]. Kadınlarda sosyal destek arama ve eşlerden kaçınma puanları daha yüksek bulunmuştur [sırasıyla p=0.037, p=0.022]. Çalışmada erkeklerin daha çok sorun odaklı başa çıkma yöntemlerine başvurdukları, kadınların ise daha çok duygu odaklı başa çıkma yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir.
Rodino ve ark. [28]	2018	Avustralya	Stress has a direct and indirect effect on eating pathology in infertile	Kesitsel tanımlayıcı	20-47 yaş arası 416	Çok merkezli çalışmada infertilite sebebiyle meydana gelen stresin kaçınma davranışı olarak yeme bozukluklarına sebep olduğu bulunmuştur [p= 0.005].

			women: Avoidant coping style as a mediator		infertil kadın	
Hess ve ark. [12]	2018	Amerika	Infertility, psychological distress, and coping strategies among women in Mali, West Africa: a mixed-methods study	İlişki arayıcı ve nitel	58 infertil kadın	Kadınların %20'den fazlası psikolojik stres için uygulanan testten kesme puanının üstünde puan almıştır ve kadınların %48'i genel sağlıklarını kötü olarak tanımlamıştır. Çalışmada, infertil kadınların evlilik ilişkilerinde bozulma, akrabalarından gelen eleştiriler ve toplumdaki gelen damgalamalar sebebiyle üzüntü, yalnızlık ve sosyal yoksunluk yaşadıkları bulunmuştur. Başa çıkma stratejileri olarak geleneksel ve biyomedikal tedavileri, manevi uygulamaları ve kendilerini izole etmeyi seçmişlerdir.
Casu ve ark. [14]	2018	Brezilya	Spirituality, infertility-related stress, and quality of life in Brazilian infertile couples: Analysis using the actor-partner interdependence mediation model	Tanımlayıcı	152 infertil çift	İnfertiliteye bağlı stres ve yaşam kalitesinin incelendiği çalışmada kadınların ve erkeklerin infertilite stresiyle baş etmede maneviyattan faydalanma düzeylerinin bireye özgü olduğu belirlenmiştir. Çalışmada infertilite stresiyle baş etmek için infertil kadın ve erkeklerin kullanabileceği ve yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkilerini azaltabilecek başa çıkma kaynağı olarak maneviyata başvurulmasının desteklemesinin önemi vurgulanmaktadır.
Chaves ve ark. [24]	2018	Portekiz	The role of dyadic coping on the marital and emotional adjustment of couples with infertility	Kesitsel tanımlayıcı	67 çift	Erkeklerin infertilite stres düzeyi kadınlara göre daha düşük bulunmuştur. Bunun yanı sıra eş desteği olmayan kadınların infertilite streslerinin eş desteği olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yapılan bir başka çalışmada infertil kadınların %20'sinin psikolojik stres düzeyinin normal sınırların üzerinde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadınların akrabalarından ve toplumdaki gelen baskılar sebebiyle evlilik ilişkilerinde bozulmalar olduğu bulunmuştur [12]. Anokye ve ark.'nın çalışmasında da infertilitenin çiftlerde sosyal izolasyona, sözlü ya da fiziksel istismara, umutsuzluğa ve damgalanmaya sebep olduğu bulunmuştur [13].

3.2.2 İnfertilite Stresiyle Bireysel Baş Etmede Dine/Maneviyata Yönelmeye İlişkin Bulgular

Sistemik derlemeye dâhil edilen on altı çalışmanın altısı infertilite stresiyle bireysel baş etmede dine/maneviyata yönelmeye ilgilidir. Olumlu yeniden yapılandırma ve yaşadıklarından anlam çıkarmayı içeren maneviyat, infertil bireylerin infertilite stresiyle bireysel baş etmede sıklıkla başvurdukları yöntemdir [14]. Alasaimi ve ark. infertil kadın ve erkeklerde psikososyal stres düzeyi ve baş etme mekanizmalarını inceledikleri çalışmada infertil kadınların erkeklere göre daha fazla maneviyata yöneldiklerini ve sorunlarını çevrelerindeki kişilerle daha fazla konuştuklarını belirlemiştir [9].

Çalışmalarda infertil kadınların infertilite stresiyle başa çıkmada biyomedikal ve geleneksel doğurganlık yöntemlerinden yararlanmanın yanında maneviyata da yöneldikleri belirlenmiştir [11, 12, 15, 16]. Oti-Boadi ve Asante'nin çalışmasında olumsuz dini başa çıkma yöntemlerinin infertil kadınlarda somatizasyon problemleri ve yüksek düzeyde kaygı ve depresyona sebep olduğu bulunmuştur [17]. Yaşam kalitesini olumsuz etkileyen infertiliteye bağlı stresle baş etmede başvurulan manevi uygulamalar bireye özgüdür ve bireyin yaşamını olumsuz etkilemeyen manevi uygulamaların desteklenmesi önemlidir [14].

3.2.3 İnfertilite Stresiyle Bireysel Baş Etmede Sosyal İzolasyon/Geri Çekilme ya da Sosyal Destek Aramaya İlişkin Bulgular

İnfertil bireylerin karşılaştığı zorluklardan biri de aile, arkadaşlar ve sağlık personelleri ile nasıl başa çıkacaklarıdır. Sorunları hakkında özel bilgilerini sağlık personelleri ya da başka kişilerle paylaşmak zorunda kalan infertil bireyler için bu durum rahatsız edici olabilir [18]. Bu da bazı infertil bireylerde sosyal çevrelerinden uzaklaşmaya, bazılarında ise daha çok sosyal destek arayışına sebep olabilir [19]. Mohammadi ve ark.'nın kadınların infertilite sorunları sebebiyle eşlerinden uzaklaştıkları ve eşlerine göre sosyal destek arama davranışlarının daha fazla olduğu bulunmuştur [20]. Sormunen ve ark.'nın yaptıkları kesitsel tanımlayıcı çalışmada infertil kadınların sorunlarını genellikle yalnızca yakın arkadaşları ve aileleri ile paylaştıkları ve diğer kişilerin sorularından rahatsız olduklarından onlarla iletişime geçmek istemedikleri bulunmuştur [18]. Karaca ve Ünsal da infertilite sebebiyle sosyal baskı ve dışlanmanın infertil bireylerin toplumdaki geri çekilmesine ve sosyal izolasyona neden olduğunu

bulmuştur [11]. İnfertil bireyler damgalanma ve sosyal izolasyon sebebiyle birçok problemle karşı karşıya kalırlar. İlişki arayıcı ve nitel görüşmeler yoluyla yapılan bir çalışmada akraba ve yakın arkadaşlarından gelen baskı ve damgalanmalar sebebiyle infertil bireylerin üzüntü, yalnızlık ve sosyal yoksunluk yaşadıkları ifade edilmiştir [12]. Anokye ve ark.'nın tanımlayıcı çalışmasında infertil çiftlerin toplumdaki ve birbirinden uzaklaştıkları, infertilite stresiyle baş etmede birbirleriyle konuşmaktan kaçındıkları ve durumu yok saymaya çalıştıkları bulunmuştur [13]. Bir çalışmada ise infertil kadınların infertilite stresiyle baş etmede gebe ve çocuk sahibi olan kadınlardan uzak durdukları ve onları düşünmemeye çalıştıkları bulunmuştur [21]. İsmail ve ark. da 200 infertil kadınla yaptıkları kesitsel tanımlayıcı çalışmada kadınların %37'sinin gebe ve çocuklu kadınlarla karşılaşmaktan kaçındıkları ve %15'inin kendileri gibi diğer infertil kadınlarla görüşmekten hoşlandıkları bulunmuştur [22].

Jafarzadeh ve ark. kadın faktörlü infertilitede, kadınların erkeklere göre daha fazla duygusal ve sosyal destek arayışına girdiklerini bulmuştur [15]. Aflakseir ve Mahdiyar'nın çalışmasında ise infertil kadınların stresle baş etmede infertilite sorunlarını yok saydıkları ve başka insanlara yardımda bulunma davranışına yöneldikleri bulunmuştur [16]. Yapılan bir başka çalışmada ise kendine güven düzeyi düşük olan infertil kadınların daha kötümser oldukları ve sosyal destek arama davranışlarının daha fazla olduğu bulunmuştur [23].

İnfertilite stresiyle baş etmede eş desteği önemlidir. Chave ve ark.'nın infertil bireylerde evlilik ilişkileri ve eş desteğini inceledikleri kesitsel tanımlayıcı çalışmada iyi bir eş desteği olan kadınlarda stres düzeyi daha düşük bulunmuştur [24].

3.2.4 İnfertilite Stresiyle Bireysel Baş Etmede Durumu Kabullenme/Kabullenememe ya da Çözüm Yolu Aramaya İlişkin Bulgular

İnfertil bireylerin durumla karşılaştıklarında verdikleri tepkiler farklılık gösterse de yaşanan emosyonel evreler şok, inkâr, öfke, suçluluk, kontrol kaybı, depresyon ve kabullenmedir. İlk evreleri atlatan infertil birey kabullenme evresine geldiğinde artık gerçeklerle karşı karşıyadır ve biyolojik yollarla çocuk sahibi olamayacağını kabul eder. Bu aşamada genellikle tedavi olanaklarını araştırarak hem çevre ile hem de başka infertil bireylerle iletişime geçilir ve alternatif tedavi seçenekleri uygulanır. Bu dönemde çiftler çocuksuz bir şekilde evliliği devam ettirme, boşanma ya da evlat edinme gibi kararlara da yönelebilir [25].

Çalışmalarda infertil bireylerin tedavi arayışı içinde geleneksel yöntemleri benimsedikleri ifade edilmiştir [11,12]. Alasaimi ve ark.'nın çalışmasında infertil erkeklerin %38.5'inin ve kadınların %51'inin alternatif ilaçlara başvurduğu, aynı zamanda infertil bireylerin %50'sinin internet üzerinden çözüm bulmaya çalıştıkları bulunmuştur [9]. Bir başka çalışmada infertil erkeklerin kadınlara göre durum karşısında daha soğukkanlı

durdukları, eşlerinden daha fazla uzaklaştıkları, sorunun kendilerinde olduğunu daha zor kabullendikleri ve daha az olumlu düşündükleri bulunmuştur [20]. Yazdani ve ark.'nın çalışmasında da infertil erkeklerin sorunun kendilerinde olduğunu kadınlara göre daha zor kabullendikleri bulunmuştur [26]. Dağ ve ark. çalışmasında ise infertil kadınların stresle başa çıkmada olumlu baş etme stratejisi olarak sosyal destek arama, kendine güvenme, durumu kabullenme ve iyimser olmaya başvurdukları bulunmuştur. Olumsuz başa çıkma stratejisi olarak ise kendini çaresiz hissetme ve kötümser olmayı kullandıkları belirlenmiştir [23].

3.2.5 İnfertilite Stresiyle Bireysel Baş Etmede Dikkati Başka Yöne Çekme/Kaçınmaya İlişkin Bulgular

Bireylerde stres yaratan ve başa çıkılması zor bir kriz olan infertilite ile baş etmede başvurulan yöntemlerden biri de dikkati başka yöne çekme/kaçınmadır [27]. Sormunen ve ark.'nın çalışmasında primer infertilite sorunu olan kadınların %25'inin ve sekonder infertilite sorunu olanların %10'unun infertilite stresiyle baş edebilmek için işlerine daha fazla yoğunlaştıkları bulunmuştur [18]. Rodino ve ark.'nın çalışmasında infertilite stresinin yeme bozukluklarına sebep olduğu bulunmuştur [28]. Pedro çalışmasında da infertil kadınların stresle başa çıkabilmek için hem fiziksel hem de psikolojik düzeyde kaçınma çabası gösterdikleri bulunmuştur. Psikolojik düzeyde kaçınma gebelik sürecini ve bebekleri düşünmeyi ifade ederken, fiziksel düzeydeki kaçış daha fazla alışveriş yapma, uzun saatler çalışma, her zamankinden daha uzun süre uyuma ve başka bir şey düşünemeyecek düzeye gelene kadar aktivitelerle katılmayı içerir [21]. Yapılan bir başka çalışmada ise infertil bireylerin uyuşturucu ve alkol kullanma, batıl inançları doğrultusunda uygulama yapma gibi olumsuz baş etme yöntemlerine başvurdukları bulunmuştur [15]. İsmail ve ark. çalışmasında da infertil kadınların %95.6'sının infertilite problemlerini yok saymaya çalıştıkları ve %47.5'inin kendilerine yeni yaşam hedefleri koydukları bulunmuştur [22].

4. Tartışma

Bu sistematik derlemede infertilite stresi ile baş etmede kullanılan bireysel baş etme yöntemlerini içeren çalışmaların sonuçları nelerdir? sorusuna yanıt aranmıştır. Derleme kapsamına infertilite stresi ile baş etmede kullanılan bireysel başa çıkma yöntemlerini ele alan on altı çalışma alınmıştır. İncelenen çalışmalar tanımlayıcı, kesitsel tanımlayıcı, ilişki arayıcı ve nitel tarzdadır. Literatür incelendiğinde bu alanda yapılmış birçok çalışmaya rastlanmıştır. Sistematik derlemede dahil etme kriterlerine uyan güncel makaleler incelenmiştir. Derleme kapsamına alınan çalışmalarda örneklemin en fazla 416 [28], en az ise 24 kişiden [11] oluştuğu görülmüştür. Literatürde infertilite stresiyle başa çıkmada kullanılan bireysel baş etme yöntemlerini ele alan çalışmalarda örneklem sayıları 296 [29], 3923 [30] olmak üzere farklılık göstermektedir. Sistematik derlemeye dâhil edilen çalışmaların beşinin örneklemini evli çiftler, ikisinini kadın ve erkek katılımcılar,

dokuzununkini ise yalnızca kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Örneklemin çoğunluğunu kadınların oluşturmasının sebebinin infertilite tanısı almanın ve bunu sosyal çevre, akrabalar ya da sağlık çalışanları ile paylaşmanın özellikle erkekler için oldukça zor olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatürde de infertilite sebebi ne olursa olsun kadınların tanı ve tedavi süreçlerine daha aktif katıldıkları ve uyum sağladıkları, invaziv girişimlere daha fazla maruz kaldıkları halde, infertilite stresi ile baş etmede daha dışa dönük, kendini ve yaşadıkları süreci anlatmaya daha istekli oldukları, erkeklerin ise bu süreçte daha az konuştukları, duygularını daha az paylaştıkları bildirilmektedir [9,31].

Toplumun temel sosyal kurumu olan aile ve çocuk sahibi olma, sağlıklı bir aile yaşamının temel göstergesidir. Bu sebeple infertilite birçok toplumda kriz olarak algılanmaktadır [32]. Link ve Phelan'in hipotezine göre bireyi damgalanmadan koruyan en önemli öge çocuk sahibi olmasıdır [33]. İnfertilite tanısı alan bireyler tedavi aşaması başladığında birçok sorunla başa çıkmak zorunda kalırlar. Sistematik derlemeye dahil edilen on altı çalışmadan dördünde infertil bireylerin en çok rahatsızlık duydukları alanlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Çalışmalarda kadınların psikososyal baskılar nedeniyle daha fazla strese girdikleri, yakın çevrelerinden gelen baskıcı tutumlardan dolayı evlilik ilişkilerinde çatışmalar olduğu, bu bireylerin fertil kişilere göre daha fazla sözlü ya da fiziksel istismara maruz kaldıkları bulunmuştur. Bunun yanı sıra infertil bireylerde sosyal izolasyon, umutsuzluk ve damgalanma düzeyinin de yüksek olduğu belirlenmiştir [9,11-13]. Literatürde de derlemeye dahil edilen çalışmalarla uyumlu olarak infertil kadınların kendilerini dışlanmış hissettikleri ve ancak çocuk sahibi olabilirlerse toplum tarafından kabul görebileceklerini ifade ettikleri bulunmuştur. Ayrıca kadınlar cinselliğin de görev olarak görülmesinden kendilerini çekici bulmadıklarını belirtmişlerdir [34].

Birçok sorunla karşı karşıya kalan infertil bireylerin en fazla toplum ve aile temelli sosyal baskı ve damgalanmadan rahatsız oldukları belirlenmiştir.

Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda Mısır, İran ve Suudi Arabistan gibi müslüman ve şeriatla yönetilen ülkelerde yapılan çalışmalarda kadın faktörlü infertilite durumunda, erkek faktörlü olana göre evlilik doyumu daha düşük bulunmuştur. İnfertil çiftlerde erkeklerin kadınlara göre eşlerinden daha fazla uzaklaştıkları ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra kadın kaynaklı infertilitede kadınların kendini daha suçlu hissettikleri, hatta eşlerinin toplumsal damgalanmaya maruz kalmasını önlemek için etraftaki kişilere, sorunun kendilerinde olduğunu söyledikleri belirlenmiştir. Derlemeye dahil edilen Afrika gibi gelişmekte olan ülkelerde infertil erkeklerin, baba olma ya da eşlerini boşama zamanlarıyla ilgili sorulara maruz kalmaktan psikolojik ve sosyal tükenmeye maruz kaldıkları belirlenmiştir [13,17,21]. Güney Afrika'da infertil

bireylerin sözlü ve fiziksel istismara maruz kaldıkları, infertil kadınların eş baskısı deneyimlediği vurgulanmıştır. Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan ülkemizde de kadınlar erkeklere göre daha fazla olumlu infertilite stresiyle baş etmede olumlu başa çıkma yöntemlerine başvurmuş ve geleneksel baş etme yöntemlerini kullanmıştır. İslam dinin hakim olduğu topluluklarda infertilite stresiyle baş etmede manevi başa çıkma yöntemleri sıklıkla kullanılmaktadır. Amerika, Avustralya ve Brezilya gibi gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda infertil kadınların sorunlarını yakın arkadaş ya da aileleri ile paylaştıkları, infertilite problemlerini onlar dışında kimseye paylaşmadıkları belirtilmiştir [12,14,24]. Gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda infertil bireylerin infertilite stresiyle baş etmede işlerine daha fazla yoğunlaştıkları ve yeme davranışı bozukluklarına eğilimlerinin arttığı bulgulanmıştır. Ayrıca gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda infertilite stresiyle baş etmede eş desteğinin önemi vurgulanmıştır. Görüldüğü gibi bireyin içinde yaşadığı coğrafi bölge ve yetiştiği kültürel yapının, onun infertiliteyi algılayış biçimini ve bu kriz durumuyla baş etme yöntemlerini etkilediği düşünülmektedir.

İnfertilite stresiyle karşılaşan birey duygusal ve sorun odaklı başa çıkma yöntemlerini kullanır. Cinsiyetler arasında fark olmakla birlikte kadınlar en fazla umut, yok sayma, çok fazla konuşma, sorunlarını konuşabilecekleri gruplara katılma, destek arama, eğitime katılma ve sorumluluğu üstlenme başa çıkma yöntemlerini kullanır. Erkekler ise durumu yok sayma ve konuya odaklanmama, kaçma, duygularını saklama, başarısını başka alanlarda göstermeye çalışma ve yaşamdan alınabilecek başka keyif noktaları bulma gibi başa çıkma yöntemlerine başvurur [27,35]. Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda da literatürle uyumlu olarak infertil bireylerin en fazla din ve maneviyata yönelme, sosyal çevreden uzaklaşma ve sosyal destek arama, dikkati başka yöne çekme ve durumu yok sayma başa çıkma yöntemlerini kullandıkları bulunmuştur.

Derlemeye dahil edilen çalışmaların yedisinde infertil bireylerin infertilite stresiyle baş etmede din ve maneviyata yönelmeyi kullandıkları bulunmuştur. İnfertil kadınların erkeklere göre daha fazla manevi başa çıkma yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir [12,15,16]. Kullanılan bu baş etme yönteminin infertil bireyleri daha huzurlu hissettirdiği, teslimiyeti artırdığı ve somatizasyon şikayetlerini azalttığı bulunmuştur [17]. İnfertil bireylerin dini ve maneviyatı; olumsuz duygularını kendi kendilerine kontrol altına alabilmek, daha yüksek bir varlığa teslimiyet, huzura erişme ve infertilite krizini daha hoşgörülü ve kabul edici bir tutumla ele almak için kullandıkları düşünülmektedir. Bireyin yaşamını olumsuz yönde etkilemeyen bu dini ve manevi uygulamaların kullanımının desteklenebileceği düşünülmektedir.

İnfertil bireylerin bazıları infertilite stresiyle baş etmede sosyal geri çekilmeyi kullanırken bir kısmı ise daha fazla sosyal destek arama yoluna giderler [19]. Hasanpoor-Azghdy ve ark.'nın infertil kadınların sahip oldukları

psikolojik ve sosyal sorunları ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları nitel çalışmada, kadınların birçok psikolojik sıkıntı ile karşılaştıkları ve kendilerini toplumdan dışlanmış hissettikleri bulunmuştur [36]. Richard ve ark.'nın infertil erkeklerin sosyal destek arama davranışlarını forum sitelerindeki yorumlar aracılığıyla inceledikleri çalışmada, erkeklerin %46'nın forum sitelerini diğer infertil erkeklerden bilgi almak, %33'ünün ise psikolojik destek almak amacıyla kullandığı belirlenmiştir. Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmaların çoğunluğunda literatürle uyumlu olarak infertil bireylerin damgalanma ve sosyal baskı sebebiyle toplumdan uzaklaştığı ve kadınların erkeklerden daha fazla sosyal destek arayışına girdikleri bulunmuştur [37]. Psikososyal boyutun oldukça önemli olduğu infertilite stresiyle baş etmede infertilitenin yalnızca bir biyomedikal sorun olarak görülmeyip, sosyo-kültürel olarak da değerlendirilmesi gerekmektedir.

İnfertilite tanısı alan bireylerin durumu kabullenme süreçleri bireysel farklılıklar gösterir. Bazıları uzun süre durumu kabullenmeyip yok sayarken, bazıları hemen kabullenip çözüm yolu arayışına girebilir [25]. İnfertil bireyler süreci yönetmede olumlu ve olumsuz baş etme yöntemlerini kullanır. Sosyal destek arama, kendine güvenme ve umut, durumu kabullenme ve iyimser olma olumlu başa çıkma stratejileri arasındayken, kendini çaresiz hissetme ve kötümser olma olumsuz başa çıkma stratejilerindedir [23]. Li ve ark.'nın çalışmasında infertilite tanısını erken kabul etmenin farkındalığı ve sürece uyumu artırdığı bulunmuştur [38]. Bu sebeple sağlık bakım vericileri infertilite sürecini ve doğasını iyi anlayıp, infertil bireylerin süreci kabullenmelerinde ve baş etme yöntemleri bulmalarında destekleyici rol almalıdır.

Psikolojik açıdan zor durumda hisseden birey kendini bu zararlı etkiden koruyabilmek için durumdan kaçınma davranışı sergileyebilir [18]. Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda infertilite stresinden kaçınma davranışı olarak daha çok işlerine yoğunlaştıkları, düzensiz beslendikleri, daha uzun saatler çalıştıkları ve alkol ve madde kullanımına eğilimlerinin arttığı bulunmuştur. Peterson ve ark.'nın çalışmasında pasif kaçınma davranışına başvuran infertil bireylerde evlilik ilişkilerinde sıkıntılarının arttığı ve sosyal yaşamlarında iletişim bozuklukları meydana geldiği bulunmuştur [39]. Bu sebeple infertil bireylerin kullandığı etkili baş etme yöntemlerinin onaylanıp desteklenmesi, etkisiz baş etme yöntemlerinin tespit edilip yeni yöntemlerin geliştirilmesinin sağlanması önemlidir.

SINIRLILIKLAR

Bu sistematik derlemenin kısıtlılıkları, son beş yılda yapılan yalnızca İngilizce çalışmaların alınması farklı dillerde yayınlanmış çalışmaların kapsam dışı bırakılması, yayınlanmamış veya tam metnine ulaşılamayan çalışmaların dahil edilmemesidir.

5. Sonuç

Çok yönlü ve karmaşık bir süreç olan infertilitenin emosyonel yönü sıkıntı vericidir ve başa çıkması hem

sağlık bakım vericileri hem de infertil bireyler için zordur. Bu sebeple sağlık bakım vericileri de infertilitenin yalnızca medikal yönüyle değil, psikososyal boyutuyla da ilgilenmelidir. Bireylere tanı ve tedavi aşamasında danışmanlık vermeli ve ihtiyacı olan bireyleri etkili baş etme yöntemlerini kullanmaları konusunda cesaretlendirmelidir. Bu aşamada bireylerin kendini rahatça ifade edebilmesi için güvenli bir iletişim ortamı sağlanmalıdır. İnfertilite tanısı ile karşı karşıya kalan birey ile tanılamadan tedavinin her aşamasına kadar yanında yer alan hemşireler infertilite stres düzeyini tanılama ve başa çıkma yöntemlerini belirlemede etkin rol almalıdır. Hemşirelik bakımı planlanırken bireyin kültürel ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

Referanslar:

1. WHO Infertility definitions and terminology, Erişim Linki: <https://www.who.int/reproductivehealth/topics/infertility/definitions/en/>. (Erişim tarihi: 05.04.2019).
2. Seymenler, S, Siyez D.M, İnfertilite psikolojik danışmanlığı, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 2018, 10(2), 176-87.
3. Taşçı, E, Bolsoy, N, Kavlak, O, Yücesoy, F, İnfertil kadınlarda evlilik uyumu, Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi, 2008, 5, 105-110.
4. Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması 2018, Erişim Linki: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA_2018_anarapor.pdf (Erişim tarihi: 10.12.2019).
5. De Berardis, D, Mazza, et al, Psychopathology, emotional aspects and psychological counselling in infertility: A review, Clinical Therapeutics, 2014, 165(3), 163-169.
6. Navid, B, Mohammadi, M, et al, Relationship between quality of life, relationship beliefs and attribution style in infertile couples, International Journal of Fertility & Sterility, 2018, 12(2), 119-124.
7. Rooney, K.L, Domar, A.D, The relationship between stress and infertility, Dialogues in Clinical Neuroscience, 2018, 20(1), 41-47.
8. Pasch, L.A, Sullivan, K.T, Stress and coping in couples facing infertility, Current Opinion in Psychology, 2017, 13, 131-135.
9. Alosaimia, F, Bukharib, M, Altuwirq, M, Gender differences in perception of psychosocial distress and coping mechanisms among infertile men and women in Saudi Arabia, Human Fertility, 2017, 20(1), 55-63.
10. Lynch, C.D, Sundaram, R, et al, Preconception stress increases the risk of infertility: Results from a couple-based prospective cohort study – the life study, Human Reproduction, 2014, 29, 1067-1075.
11. Karaca, A, Ünsal, G, Psychosocial problems and coping strategies among Turkish women with infertility, Asian Nursing Research, 2015, 9(3), 243-250.
12. Hess, R.F, Ross, R, Gililland, J.L, Infertility, psychological distress, and coping strategies among women in Mali, West Africa: A mixed-methods study, African Journal of Reproductive Health, 2018, 22(1), 60-72.
13. Anokye, R, Acheampong, E, et al, Psychosocial effects of infertility among couples attending St. Michael's Hospital, Jachie-Pramso in the Ashanti Region of Ghana, BMC Research Notes, 2017, 10(1), 690-694.
14. Casu, G, Ulivi, G, Zaia, V, Fernandes, M.D.C, Parente, C, Gremigni, P, Spirituality, infertility related stress, and quality of life in Brazilian infertile couples: Analysis using the actor partner interdependence mediation model, Research in Nursing & Health, 2018, 41(2), 156-165.
15. Jafarzadeh, F, Golzari, M, Jomehri, F, Poursamar, S.L, Sahraian, K, The comparison of coping strategies with stress and marital satisfaction in women on the basis of infertility factor, Women's Health Bulletin, 2015, 2(2), e25227.
16. Aflakseir, A, Mahdiyari, M, The role of religious coping strategies in predicting depression among a sample of women with fertility problems in Shiraz, Journal of Reproduction & Infertility, 2016, 17(2), 117-122.
17. Oti-Boadi, M, Asante, K.O, Psychological health and religious coping of Ghanaian women with infertility. BioPsychoSocial Medicine, 2017, 11(1), 20-27.
18. Sormunen, T, Aanesen, A, et al, Infertility related communication and coping strategies among women affected by primary or secondary infertility, Journal of Clinical Nursing, 2018, 27(1-2), 335-344.
19. Qadir, F, Khalid, A, Medhin, G, Social support, marital adjustment, and psychological distress among women with primary infertility in Pakistan, Women & Health, 2015, 55(4), 432-446.
20. Mohammadi, M, Samani, R.O, et al, Coping strategy in infertile couples undergoing assisted reproduction treatment, Middle East Fertility Society Journal, 2018, 23(4), 482-485.
21. Pedro, A, Coping with infertility: An explorative study of South African women's experiences. Open Journal of Obstetrics and Gynecology, 2015, 5, 49-59.
22. Ismail, N.I.A, Moussa, A, Coping strategies and quality of life among infertile women in Damanhour City, Journal of Nursing and Health Science, 2017, 6(2), 31-45.
23. Dag, H, Yigitoglu, S, et al, The association between coping method and distress in infertile woman: A cross-sectional study from Turkey. Pakistan Journal of Medical Sciences, 2015, 31(6), 1457-1462.
24. Chaves, C, Canavarro, M.C, Moura Ramos, M, The role of dyadic coping on the marital and emotional adjustment of couples with infertility, Family Process, 2018, 1-15.
25. Koçak, D.Y, Duman, N, İnfertilitenin psikolojik etkileri ve hemşirelik yaklaşımı. Türkiye Klinikleri, 2016, 2(3), 7-13.
26. Yazdani, F, Kazemi, A, Urezi-Samani, H.R, Studying the relationship between the attitude to infertility and coping strategies in couples undergoing assisted reproductive treatments, Journal of Reproduction & Infertility, 2016, 17(1), 56-60.
27. Yılmaz, T, Oskay, Ü.Y. İnfertilite stresi ile başa çıkma yöntemleri ve hemşirelik yaklaşımları, Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 2015, 2(1), 100-112.
28. Rodino, I.S, Gignac, G.E, Sanders, K.A, Stress has a direct and indirect effect on eating pathology in infertile women: Avoidant coping style as a mediator, Reproductive Biomedicine & Society Online, 2018, 5, 110-118.
29. Volmer, L, Rösner, S, et al, Infertile partners' coping strategies are interrelated-implications for targeted psychological counseling, Geburtshilfe und Frauenheilkunde, 2017, 77(1), 52-58.
30. Sobral, M.P, Costa, M.E, et al, Fertility Problem Stress Scales is a brief, valid and reliable tool for assessing stress in patients seeking treatment, Human Reproduction, 2017, 32(2), 375-382.
31. Ying, L.Y, Wu, L.H, Loke, A.Y, Gender differences in experiences with and adjustments to infertility: A literature Review, International Journal of Nursing Studies, 2015, 52(10), 1640-1652.
32. Topdemir, O, İnfertilite ve sosyo kültürel etkileri, İnsan Bilim Dergisi, 2012, 1(1), 27-38.
33. Link, B.G, Phelan, J.C, Conceptualizing stigma. Annual Review of Sociology, 2001, 27, 363-385.
34. Ergin, R.N, Polat, A, Kars, B, Öztekin, D, Sofuoğlu, K, Çalışkan, E, Social stigma and familial attitudes related to infertility, Turkish Journal of Obstetrics and Gynecology, 2018, 15(1), 46-49.
35. Tabong, P.T.N, Adongo, P.B, Infertility and childlessness: A qualitative study of the experiences of infertile couples in Northern Ghana, BMC Pregnancy and Childbirth, 2013, 13(1), 72-82.
36. Hasanpoor-Azghdy, S.B, Simbar, M, Vedadhir, A, The social consequences of infertility among Iranian women: A qualitative study, International Journal of Fertility & Sterility, 2015, 8(4), 409-420.
37. Richard, J, Badillo-Amberg, I, Zelkowitz, P, "So much of this story could be me": Men's use of support in online infertility discussion boards, American Journal of Men's Health, 2017, 11(3), 663-673.
38. Li, J, Luo, H, Long, L, Mindfulness and fertility quality of life in Chinese women with infertility: assessing the mediating roles of acceptance, autonomy and self-regulation, Journal of Reproductive and Infant Psychology, 2019, 1-13.
39. Peterson, B.D, Pirritano, M, Christensen, U, Boivin, J, Block, J, Schmid, L, The longitudinal impact of partner coping in couples following 5 years of unsuccessful fertility treatments, Human Reproduction, 2009, 24(7), 1656-1664.

<http://edergi.cbu.edu.tr/ojs/index.php/cbusbed> isimli yazarın CBU-SBED başlıklı eseri bu Creative Commons Atıf-GayriTicari4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

